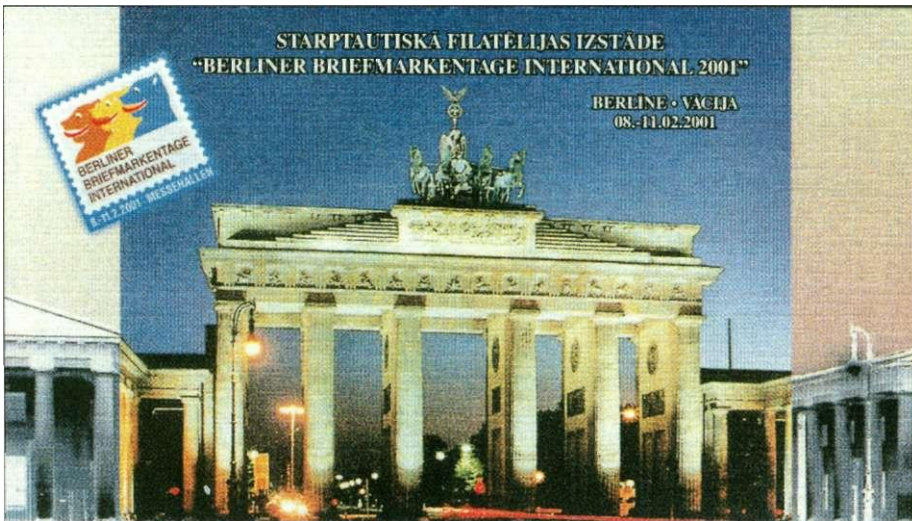

Nederlandse "bijdrage" aan de bouw van de Brandenburger Tor

Afb. 1 De Brandenburger Tor op de omslag van een postzegelboekje uit Litouwen

De Brandenburger Tor (1) is naar u beslist weet, het imposante bouwwerk dat staat aan het einde van de wereldberoemde allee "Unter den Linden" in Berlijn.

De aanleiding tot de bouw was de opdracht van de toenmalige Pruisische Minister Johann Christoph von Woelner in 1769 tot "Verschönerung der Residenz-Städte Berlin und Potsdam durch Errichtung vortrefflicher Gebäude".

Afb. 2 Ontwerper Carl Gotthard Langhans

Koning Frederik Willem II gaf in 1786 aan Carl Gotthard Langhans (2) opdracht een ontwerp te maken voor de "Tor des Friedens". Als voorbeeld voor zijn ontwerp dienden de Propyleeën op de Acropolis van Athene (3). Zijn voorganger Koning Frederik de Grote (4) was geen uitgesproken voorstander van de bouw. Veertien dagen na zijn overlijden echter, gaf zijn hiervoor genoemde opvolger opdracht tot de bouw.

Prof.dr.A.J.Hanau (Ooij-Nijmegen) van de Radboud Universiteit Nijmegen, die mijn verhaal over de Brandenburger Tor in het blad Thema had gelezen, wist mij te vertellen dat van Nederlandse zijde meebetaald was aan de bouw van de Brandenburger Tor. Mij was dat volkomen onbekend. Voor de precieze gang van zaken verwees hij mij naar zijn collega Joost Rosendaal, docent aan genoemde universiteit op het gebied van de politieke cultuurgeschiedenis. Het was niet alleen bij mij onbekend. Bij mijn zoektocht naar filatelistisch materiaal, dat er op volgde, bleek dat heel veel Duitsers niet op de hoogte waren van dit gegeven (en niet alleen filatelisten of handelaren).

Afb. 3 De Propyleeën op de Acropolis van Athene, die als voorbeeld dienden.

De heer Rosendaal was bezig met het schrijven van een boek met als titel "De Nederlandse Revolutie", vrijheid, volk en vaderland 1783-1799 *. Hij bevestigde de mededeling van de heer Hanau en vertelde hoe een en ander toentertijd in zijn werk is gegaan. In genoemd boek wordt uitvoerig ingegaan op de Nederlandse "bijdrage". Het boek van de heer Rosendaal ligt in de boekhandel.

In het hierna volgende zal ik in verkorte vorm ingaan op deze geschiedenis, voorzien van filatelistisch materiaal, voor zover dit uit het genoemde tijdperk voorhanden is.

In de eerst fase waarin de Nederlandse Revolutie zich voltrok (1783-1787) brak een burgeroorlog uit. Na het ingrijpen van een Pruisisch leger in september 1787 werd een einde gemaakt aan deze burgeroorlog en de Nederlandse Revolutie. Waarom dit ingrijpen door deze buitenlandse macht?

De toenmalige erfstadhouder Willem V was een heel zwakke leider. Hij besloot met zijn familie de onrustige winter van 1786 in Nijmegen door te brengen op de Valkhof burcht (5). Hij was daar veiliger dan in 't Loo, maar ook zijn macht kwijt aan de revolutionairen. Baron Joan Derk van der Capellen tot den Pol (6) was een van de belangrijke leiders van de revolutie.

Afb. 4 Standbeeld van Friedrich der Grosse.

Vrede mee (Brandenburger Tor). Deze bouwde hij ter herinnering aan de overwinningen van zijn oom, Frederik de Grote, en, niet te vergeten, de vrede die hij aan de Nederlanden had gebracht.

Jo Toussaint

Afb. 7 Het Hollandse landschap bij Goejanverwellesluis.

Begin 1787 liet de stadhouder zijn gemalin Wilhelmina van Pruisen, zuster van de Pruisische koning Frederik II, een poging doen, zijn macht in Holland te herwinnen. Haar reis naar den Haag moest het startsein geven voor de contrarevolutie. Ze werd echter op 28 juni 1787 bij Goejanverwellesluis (huidige gemeente Driebergen-Z.H.) (7 en 8) tegengehouden door een "Commissie van Defensie". Ze was daar, volgens de Pruisen, door in haar aanwezigheid rokende revolutioneren, "onheus bejegend". Zo behandelt men geen Pruisische prinses!!! "Het gebeuren van Goejanverwellesluis" genaamd, was de aanleiding voor de inval door de Pruisen.

Het vervolg! U raadt het al, er moest betaald worden.

Afb. 6 Stempel baron Joan Derk van de Capellen tot den Pol.

De Pruisische koning eiste een hoog bedrag voor de kosten die gemaakt waren voor de hulp. De Staten van Holland voerden hiervoor een speciale belasting in, "de vijftwintigste penning". Frederik Willem II wist wel raad met dit geld. Hij financierde er voor een gedeelte de Poort van de

*Voor complete informatie over De Nederlandse Revolutie, Joost Rosen daal. ISBN 9077503188;

Afb. 5 Valkhofburcht in Nijmegen.

Afb. 8 De Nederlandse vlag.